

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТА ТОВАРНИХ ІННОВАЦІЙ

У сучасних умовах особливого значення набувають питання підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств. Згідно з Господарським кодексом України їм надається право самостійно розв'язувати виробничі проблеми, у тому числі й завдання підвищення конкурентоспроможності виробництва. Разом з тим в умовах недостатніх темпів зростання обсягів виробництва продукції зменшилися витрати підприємств на заходи інноваційного спрямування.

Практика реформування української економіки довела, що фінансове забезпечення виробництва та його науково-технічного розвитку відбувається поза участю держави, яка вже давно усунулася від цих процесів. Як правило, підприємства, що перебувають під тягарем податкового пресу, самі несуть усі виробничі витрати, джерелом яких є прибуток за результатами господарської діяльності. При цьому лише близько 0,2—0,3 % від загальної кількості промислових підприємств здійснювали роботи з підвищення конкурентоспроможності виробництва на інноваційній основі за рахунок державного бюджету.

Під інноваційною складовою забезпечення конкурентоспроможності підприємства слід розуміти якісні перетворення в галузі виробництва й реалізації продукції, що проявляються у випуску нової продукції, упровадженні нової техніки, прогресивної технології, підвищенні професійно-кваліфікаційного рівня працівників, використанні нових організаційних форм і методів управління, зростанні рівня й глибини використання ресурсів підприємства.

Вплив інновацій на конкурентоспроможність підприємства знаходить своє відображення як у підвищенні організаційно-технічного рівня виробництва, так і в удосконаленні продукції, що випускається. Тому для визначення механізмів забезпечення конкурентоспроможності підприємства доцільно підходити з позицій системного підходу, виходячи з об'єктивної необхідності підвищення рівнів виробництва й продукції. Основні види інноваційної діяльності, їх взаємозв'язок із конкурентоспроможністю підприємства наведено на рис. 1.

Рис. 1. Основні види інноваційної діяльності, їх взаємозв'язок із конкурентоспроможністю підприємства

Підвищення конкурентоспроможності підприємства за рахунок інноваційного розвитку вимагає дотримання низки вимог, основними серед яких є такі:

— рівень ефективності витрат на їх упровадження повинен бути близьким до банківських ставок відповідних за термінами кредитів;

— інновації повинні мати системний характер і не допускати виникнення диспропорцій між організаційно-технічним рівнем виробництва й рівнем продукції, яку виготовляє підприємство;

— кожна конкретна інновація повинна мати визначені цілі й вирішувати певні завдання підвищення конкурентоспроможності підприємства;

— інноваційна діяльність підприємства повинна мати неперервний характер, передбачати організаційний зв'язок техніко-технологічних рішень з економічними цілями.

У системі розвитку виробництва, підвищення конкурентоспроможності підприємства важливе значення мають технологічні інновації, які пов'язані:

— зі зміною та вдосконаленням способів і методів обробки деталей;

— збиранням вузлів, агрегатів, машин тощо;

— застосуванням прогресивного обладнання;

— використанням досконаліших пристроїв та інструменту;

— скороченням тривалості технологічного циклу за рахунок підвищення робочих швидкостей обробки й апаратурних процесів, попередньої підготовки предметів праці з наближенням їх за формами та властивостями до готових виробів тощо;

— суміщення операцій у часі й відповідне скорочення їх кількості;

— удосконалення міжопераційного транспортування й зберігання продукції, сировини, матеріалів.

В умовах техніко-технологічних інновацій можлива заміна та модернізація устаткування, відмова від виконання окремих операцій та видів обробки на користь кооперування, у тому числі на тендерних умовах.

Технологічні інновації на підприємстві у багатьох випадках зумовлюють інновації в організаційній структурі обліку, підготовці кадрів. Крім цього, як свідчить

досвід, технологічні інновації є передумовою підвищення якості продукції, що випускається, забезпеченням її конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

У господарській практиці промислових підприємств можуть мати місце такі види товарних інновацій:

а) перехід на новий вид товару, але в межах задоволення цієї ж потреби;

б) маркетингове формування попиту на новий тип товару, що освоюється виробництвом;

в) освоєння виробництва товару в порядку диверсифікації виробничої програми підприємництва;

г) часткове оновлення окремих елементів виробу, що призводить до росту якості й підвищення попиту.

Товарні інновації проводяться цілеспрямовано з метою підтримання й збільшення збуту продукції, забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Вони, як правило, пов'язані та потребують маркетингових інновацій, інновацій в облік, оргструктуру й підготовку кадрів.

Ціллю маркетингових інновацій є розширення потенційного попиту на товар, а витрати на них врівноважуються приростом виручки від реалізації продукції. До маркетингових інновацій можна віднести:

— нові більш досконалі та більш універсальні методи вивчення попиту;

— способи впливу на споживача продукції з метою зростання попиту;

— методологію й організацію реклами;

— способи оцінки ефективності реклами.

Як маркетингові, так і інновації в обліку й організаційній структурі, а також фінансові інновації менш капіталомісткі, але суттєво впливають на зниження витрат виробництва збільшенням обсягів реалізації продукції.

Сучасна промислова політика України орієнтує підприємства на інноваційний шлях розвитку, який спроможний вирішити завдання нарощування випуску конкурентоспроможної продукції.

Необхідно зазначити, що між інноваційним та виробничим видами діяльності підприємства існує тісний взаємозв'язок: інноваційна діяльність постійно активізує виробничу діяльність підприємства й зміцнює його позиції на конкурентному ринковому просторі.